

एफएमआर-१

बँकांमधील प्रत्यक्ष किंवा संशयित फसवणुकीबाबत अहवाल

(परिच्छेद ३ अन्वये)

भाग अ: फसवणुकीचा अहवाल

१) बँकेचे नाव	
२) फसवणुक क्रमांक ^१	
३) शाखेची माहिती ^२	
अ) शाखेचे नाव	
ब) शाखेचा प्रकार	
क) स्थळ	
ड) जिल्हा	
ई) राज्य	
४) मुख्य पक्षाचे/खात्याचे नाव ^३	
५. अ. फसवणुक झालेले क्षेत्र ^४	
५. ब. फसवणुक कर्जखात्यात झाली काय?	होय/नाही
६. अ फसवणुकीचे स्वरूप ^५	
७) संबंधित एकूण रक्कम ^६ (रु लाखमध्ये)	
८. अ. घडल्याची तारीख ^७	
८. ब. उघडकीस आल्याची तारीख ^८	
८. क. फसवणुक उघडकीस घेण्यातील विलंबाची कारणे	
८. ड. आरबीआयला कळविले गेल्याची तारीख ^९	
८. ई. आरबीआयला फसवणुक कळवीण्यातील विलंबाची कारणे	
९. अ. थोडक्यात पूर्वतिहास	
९. ब. कार्यकारी रीत (थोडक्यात व नेमकी)	
१०) फसवणुक कोणी केली	
अ. कर्मचारी	होय/नाही
ब. ग्राहक	होय/नाही
क. बाहेरील व्यक्ति	होय/नाही
११ अ. शाखेने सादर केलेल्या कंट्रोल रिटर्न्सच्या छाननीद्वारे नियंत्रक कार्यालय (प्रादेशिक/क्षेत्रीय) ती फसवणुक शोधू शकेल काय	होय/नाही
ब. माहिती देण्याच्या प्रणालीत सुधारणा करण्याची आवश्यकता आहे काय.	होय/नाही
१२. अ. फसवणुक प्रथम घडल्याची तारीख व ती उघडकीस आल्याची तारीख ह्या दरम्यान त्या शाखे/शाखांमध्ये अंतर्गत तपासणी/ऑडिट (काँकुरंट ऑडिटसह) केले गेले होते काय?	होय/नाही.*
ब. होय असल्यास, अशा तपासणी/ऑडिटमध्ये ती फसवणुक का उघडकीस आली नाही?	
क. अशा तपासणी/ऑडिट दरम्यान ती फसवणुक	

उघडकीस न आल्यामुळे कोणती कारवाई करण्यात आली?	
१३. केलेली/करावयाची कारवाई	
अ. तपासणी एजन्सी /पोलिस तक्रार	
(१) पोलिस/ तपासणी एजन्सीकडे तक्रार दाखल केली आहे काय?	होय/नाही
(२) होय असल्यास तपासणी एजन्सी /पोलिस ह्यांच्या कार्यालयाचे/शाखेचे नाव.	
१)संदर्भाची तारीख	
२) प्रकरणाची सध्याची स्थिती	
३) पोलिस/ तपासणी एजन्सीचा तपास पूर्ण झाल्याची तारीख	
४ अ) (i)पोलिस/ तपासणी एजन्सी द्वारे तपास कामाचा अहवाल सादर केल्याची तारीख	
(ii)पोलिस/ तपासणी एजन्सी ला कळविले नसल्यास त्याची कारणे.	
ब. सहकारी कोर्ट /कोर्ट मध्ये वसुलीसाठी दाखल केलेला खटला.	
१) दाखल केल्याची तारीख	
२) सध्याची स्थिती	
क. विम्याबाबत दावा	
१) एखाद्या विमा कंपनीकडे दावा दाखल केला आहे काय?	होय/नाही.
२) तसे नसल्यास त्याचे कारण.	
ड. कर्मचाऱ्यांच्या बाबत केलेली कारवाई	
१) काही अंतर्गत चौकशी/तपास करण्यात आला आहे का/करण्याचे ठरत आहे का?	होय/नाही.
२) होय असल्यास तो पूर्ण झाल्याची तारीख	
३) काही विभागीय चौकशी केली आहे काय/करण्याचे ठरत आहे काय?	
४) होय असल्यास खालील नमुन्यानुसार माहिती द्यावी.	
५) नाही असल्यास त्याची कारणे	

कर्मचाऱ्यांबाबत कारवाई

अनु. क्र.	नाव	पदनाम	प्रलंबन केले काय?	आरोपपत्र दाखल केल्याची तारीख	अंतर्गत चौकशी सुरु केल्याची तारीख	चौकशी पूर्ण झाल्याची तारीख	अंतिम आदेश दिल्याची तारीख	दिलेली शिक्षा	खटला भरणे/दोषी ठरविणे/दोष मुक्त होणे ह्याची माहिती

ई. अशा घटना घडू नयेत ह्यासाठी केलेले/करण्यात येणारे उपाय	
१४. (अ) वसूल झालेली एकूण रक्कम	
१) संबंधित पक्षाकडून वसूल केलेली रक्कम	
२) विमा कंपनीकडून	
३) अन्य स्रोतांकडून	
ब. बँकेला झालेला तोटा	
क. त्यासाठी ठेवलेली तरतुद	
ड. राईट ऑफ केलेली रक्कम	
१५. आरबीआयच्या विचारासाठी सूचना	

*शाखेमध्ये सुरु केलेल्या तपासणी/ऑडीटचा प्रकार निर्देशित करावा. म्हणजेच, काँक्रेट ऑडीट, स्टॅट्युटरी ऑडीट, अंतर्गत तपासणी इत्यादि.

भाग ब: कर्ज खात्यामधील फसवणुकीवरील अतिरिक्त माहिती
(सर्व कर्ज खात्यांमधील फसवणुकीबाबत हा भाग पूर्ण करण्यात यावा.)

१. अ) ज्याची फसवणूक झाली त्या पार्टी चा व्यवसायिक पत्ता

ब) प्रोप्रायटर/पार्टनर/डिरेक्टर चा नांव व पत्ता

अनु. क्र.	मालक/भागीदार /संचालकाचे नाव	पत्ता

२. खात्यांचा तपशील

अनु. क्र.	खात्याचा प्रकार	मंजुरीची तारीख	मंजुरीप्राप्त मर्यादा	शिल्लक येणे

३. संलग्न संस्थेच्या संचालक/मालकांची माहिती

अनु क्र.	संलग्न संस्थेचे नाव आणि पत्ता	प्रोप्रायटर/पार्टनर/डिरेक्टर चे नांव	प्रोप्रायटर/पार्टनर/डिरेक्टर चा पत्ता

फसवणुकीचा अहवाल (एफएमआर-१) तयार करण्यासाठी सूचना

१) **फ्रॉड (फसवणुक) नंबर:** संगणकीकरण व संदर्भ शोधण्यास मदत व्हावी म्हणून हा देण्यात आला आहे. हा आल्फान्युमरिक क्रमांक असून त्यात पुढील गोष्टी आहेत : चार अक्षरे (बँकेच्या नावासाठी), दोन अंक वर्ष निर्देशित करण्यासाठी (०२, ०३ इत्यादी), तिमाहीसाठी दोन अंक (जानेवारी ते मार्च ०१ इत्यादी) व अखेरचे चार अंक हे तिमाहीमध्ये कळविलेल्या फसवणुकीसाठी स्पष्ट धावते अंक.

२) **शाखेचे नाव:** फसवणुकीत एकापेक्षा अधिक शाखांचा संबंध असल्यास, जेथे रक्कम सर्वाधिक आहे आणि/किवा जी सर्वात जास्त संबंधित आहे त्या शाखेचे नाव द्यावे. इतर शाखांची नावे, थोडक्यात पूर्वेतिहास/ कार्यरीत ह्या बाबत क्र.९ मध्ये दिली जावीत.

३) **पक्षाचे नाव:** फसवणुकीची ओळख पटविण्यासाठी स्पष्टपणे नाव दिले जावे. कर्जखात्यातील फसवणुकीसाठी कर्जदारांची नाव दिली जावीत. कर्मचाऱ्यांनी केलेल्या फसवणुकीबाबत, फसवणुकी ओळख पटविण्यासाठी, त्या कर्मचाऱ्याचे/कर्मचाऱ्यांची नाव/नावे दिली जावीत. जेथे फसवणुक झालेली आहे, (म्हणजे क्लियरिंग

अकाउंट/आंतर शाखा खाते) व ह्या फसवणुकीत एखाद्या विशिष्ट कर्मचाऱ्याचा हात असल्याचे लगेच कळून येत नसल्यास त्याची ओळख “क्लियरिंग/ आंतर शाखा खात्यातील फसवणुक” ह्या नावाने करावी.

३) **फसवणुक आढळून आलेले क्षेत्र:** एफएमआर-२ (भाग अ) विवरणपत्रातील स्तंभ-१ मध्ये दिलेल्या संबंधित क्षेत्र द्यावे (रोकड, ठेवी/बचत/चालु/मुदत), अनिवासी खाती, अग्रिम राशी (कॅश क्रेडिट/मुदत कर्जे/बिल्स/इतर), विदेशी मुद्रा व्यवहार, आंतरशाखा खाती, चेक्स डिमांड ड्राफ्ट्स इत्यादी, समाशोधन इत्यादी खाती, ताळेबंदाबाहेरील बाबी (पतपत्रे/हमी/सहस्वीकार/इतर)

४) **फसवणुकीचा प्रकार:** त्या फसवणुकीचे योग्य वर्णन करता येईल असा अंक पुढे दिलेल्या संबंधित वर्गीकरणातून निवडावा :- १) अफरातफर व गुन्द्याच्या स्वरुपाचा विश्वासघात २) बनावट/संलेखाचा उपयोग करून/खाते पुस्तकात फेरफार करून किंवा खोट्या/बनावट खात्यांद्वारे किंवा मालमत्तेच्या रुपांतरणाद्वारे फसवणुक करून रोखीकरण करणे. ३) बक्षिस किंवा बेकायदेशीर लाभासाठी अनधिकृत कर्जसुविधा देऊ करणे. ४) निष्काळजीपणा रोख रकमेतील तूट. ५) फसविणे व खोटे दस्ताऐवज देणे. ६) विदेशी मुद्रा व्यवहारातील अनियमितता. ७) इतर

६) **संबंधित एकूण रकम:** सर्व ठिकाणी रक्कम ही लक्ष रुपयात दोन दशांश स्थळंपर्यंत दिली जावी.

७) **आढळण्याची तारीख:** फसवणुक घडण्याची नेमकी तारीख देणे कठीण असल्यास, (उदा. काही कालावधीमध्ये गळती झालेली असल्यास किंवा कर्जदाराने केलेली विशिष्ट कृती व नंतर ती फसवणुकीची कृती असल्याचे ठरल्यावर ती नेमकी कोणत्या तारखेस केली गेली ते ठरवता न असल्यास) त्या व्यक्तीने फसवणुक करण्याची शक्यता असलेली सर्वात आधीची तारीख दिली जावी. (उदा. सन २००२ ह्या वर्षात केल्या गेलेल्या फसवणुकीसाठी १ जानेवारी २००२ ही तारीख घ्यावी), ज्या कालावधीमध्ये फसवणुक करण्यात आली आहे असा विशिष्ट तपशील, पूर्वेतिहास/कार्यरीतमध्ये देण्यात यावा.

८) **उघडकीस आल्याची तारीख :** नेमकी तारीख उपलब्ध नसल्यास (म्हणजे, तपासणी/ऑडिट दरम्यान एखादी फसवणुक उघडकीस असल्यास किंवा रिझर्व बँकेच्या निदेशानुसार एखादा व्यवहार फसवणुक असल्याचे कळविले गेल्यास) ती फसवणुक म्हणून उघडकीस आल्याची तारीख म्हणून एखादी नाममात्र तारीख देण्यात यावी.

९) **आरबीआयला कळविण्याची तारीख:** आरबीआयकडे, एफएमआर-१ फॉर्ममध्ये रिपोर्ट पाठविण्याची तारीख हीच कळविण्याची तारीख धरली जाईल. तत्पूर्वी त्याबाबत पाठविलेल्या फॅक्स किंवा डीओ पत्राची तारीख नव्हे.

*शाखेमध्ये कोणत्या प्रकारचे ऑडिट (उदा. कॉंकुरंट ऑडिट, वैधानिक ऑडिट, अंतर्गत तपासणी इत्यादी) सुरु करण्यात आले आहे ह्याची वर्गवार माहिती बँकांनी द्यावी.